

Projektnamn: Nätbaserat lärande för energieffektivisering i små och medelstora företag

Programområde: Nationella programmet

Ärende ID: 20201390

Bakgrund och omvärld

Bakgrund

Effektiv energianvändning är en av de viktigaste frågorna i dagens samhälle. Potential för energieffektivisering finns inom alla sektorer och branscher, men trots god ekonomisk lönsamhet i många energieffektiviseringsåtgärder genomförs bara en del av dessa. Denna skillnad, ofta kallad energieffektiviseringsgapet, beror på bristande kunskap och osäkerheter om energifrågor och dess kostnadsbild.

För att kontinuerligt kunna effektivisera sin organisations energianvändning behövs information och kunskap om energifrågor, tillgängliga tekniska lösningar och hur dessa hanteras i organisationens dagliga verksamhet. Alla anställdas beteenden och arbetssätt påverkar den dagliga hanteringen av energifrågor i organisationen. Därtill behövs såväl en kännedom om utveckling av nya tekniska lösningar och produkter. Projektet "Nätbaserat lärande för energieffektivisering i små och medelstora företag (SMF)" avser att finna den potential för energieffektivisering som finns hos organisationer inom projektets utvalda branscher. Denna potential kräver ett kontinuerligt lärande hos branschernas företag där alla medarbetares dagliga agerande - all personal inklusive högsta platschef - är en viktig komponent i hur stora energieffektivisering som uppnås i organisationen.

Det unika med denna nätbaserade utbildning är att den fokuserar på personalens begränsade möjligheter att avvara lång tid till utbildning och avsaknaden av specialister inom energi- och klimatområdet, speciellt med branschspecifik kunskap. Många SMF har liten förmåga till att bära extra OH-kostnader utöver själva linjeverksamheten. Det innebär att kunskapstillförsel av aspekter som inte rör tex den dagliga försäljningen måste göras effektiv och lättillgänglig för utbildningsinsats, men även vid tillfällen då den efterfrågas. Därtill finns inom vissa branscher med betydande energianvändning en lägre utbildningsgrad bland medarbetarna och personalomsättningen kan vara hög. Dessa förhållanden försvårar möjligheterna för längre utbildningar till

medarbetare inom SMF och ställer även krav på utbildningarnas lättillgänglighet både med avseende på innehåll och åtkomst vilken är oberoende av plats och tekniska plattform (såsom persondator, surfplatta eller smart-telefon) hos användaren. Nätbaserat lärande för de SMF där utrymmet för utbildning är begränsat placerar film, schematiska förklaringar och kontrollfrågor i ett lärande sammanhang, vilka kopplas till integritetsskyddade databaslösningar för att ge flexibilitet i när och var utbildningen sker. En medarbetare kan påbörja utbildningen på arbetsplatsens dator, fortsätta i telefonen på vägen hem för att avsluta utbildningen hemma.

Energimyndigheten har tidigare givit stöd till Region Örebro Län för att ta fram motsvarande verktyg för livsmedelsbranschen under 2014-2015. Utbildningsverktyget togs fram i samarbete med Energimyndighetens Belivs - innovationskluster för energieffektiviseringar i livsmedelslokaler. Verktyget fick ett andrapris vid en internationell tävling i kategorin om bästa e-Learningverktyg. Belivs förvaltar idag verktyget. Utbildningen för livsmedelslokaler är fokuserad på lättförståelighet och kunna genomföras på kort tid (en halvtimme). Det gäller att anpassa utbildningen till mål samt behov och förutsättningar hos den mottagande organisationen, vilket Energimyndigheten har god erfarenhet inom. Energimyndigheten bedömer att ett kostnadseffektivt sätt att öka kunskap och information är att ta fram branschspecifika utbildningar som kan användas av alla SMF, från en till 250 medarbetare, inom de utvalda branscherna. Projektet strävar efter att alla i målgruppen oavsett kön, etnisk bakgrund, religiös tillhörighet eller funktionsvariation ska ges goda och lika förutsättningar att få tillgång till utbildningen. Metoden med nätbaserat lärande kan även svara på efterfrågan på information på fler språk än svenska i själva verktyget såväl som dokumentation.

Omvärd och samverkan

Nätbaserat lärande har de senare åren blivit vanligare. Bland andra myndigheter som utnyttjar denna teknik finns Boverket, Försvarmakten, Pensionsmyndigheten och Skolverket.

Energimyndigheten använder tekniken för internutbildning i ett projekt gällande nära- nollenergibyggande. Även större företag tar fram nätbaserat utbildningsmaterial, vilket har visat sig effektivt, speciellt då organisationen är geografiskt utspridd. Dock ser vi generellt en avsaknad av branschspecifika nätbaserade verktyg för lärande vilka fokuserar på SMF. Film som verktyg har använts i många fall för att åskådliggöra t ex goda exempel. Energimyndigheten ser även schematiska förklaringar och mjuka kontrollfrågor som mycket viktiga komponenter i att förmedla information till kursdeltagarna föra att förbättra omvandling av denna till kunskap och tillämpning.

Energimyndigheten bedriver ett omfattande arbete med att stödja och motivera företag att energieffektivisera framför allt inom ramen för nationella regionalfondsprogrammet. Insatserna sker på olika sätt, bland annat genom nätverk av olika slag. Till övervägande del riktas insatserna till företag med en energianvändning över 300 MWh/år. Detta projekt skiljer sig från andra insatser såtillvida att den är ämnad för personal i alla kategorier och på alla nivåer inom de utvalda branscherna. Utbildningen väntas därför nå många individer.

Uppföljning och erfarenheter av tidigare projekt visar att samverkan med branschen är mycket viktig för att få till ett lämpligt och funktionsdugligt verktyg med lämplig information för den tilltänkta branschen. Tidigare projekt ger också relevant information om vad som fungerade bra respektive mindre bra, vilket har beaktats i upplägget av föreliggande projekt. Dessutom har verktyget även visat sig vara mycket användbart för de regionala energi- och klimatrådgivarna, dels för att få en god branschförståelse om arbetsplatsernas energifrågor och dels genom att få en gemensam grund att tala om branschens energi- och klimatfrågor när de besöker SMF.

Vad som ytterligare kom fram under projektet med det nätbaserade utbildningsverktyget för livsmedelsbranschen var vikten av att inte bara ta fram ett tekniskt verktyg, utan stort fokus måste läggas vid att det ska finnas ett incitament till att använda verktyget över tid. Sådana värden skapas genom kommunikationsinsatser genom Energimyndighetens innovationskluster, regionala nätverk, energi och klimatrådgivare, branschorganisationer och -tidningar samt att höja medvetenheten hos för branschen nyckelintressenter såsom kunder om energi- och klimatfrågor. En utvärdering av Sweco (Kvantitativ utvärdering av marknadsmisslyckanden och hinder, 2015) identifierade att merparten rörde interna organisatoriska ofullkomligheter snarare än marknadsmisslyckanden. Energimyndigheten har i interna strategier och analyser kommit fram till likartade slutsatser. Kapacitetsbrist beskriver organisationers oförmåga att fatta och eller genomföra effektivt beslut, och åtgärder. Kapacitetsutveckling eller kapacitetsuppbyggnad används för att åtgärda uppkomna kapacitetsbrister. Lärande är en viktig förutsättning för kapacitetsutveckling. Energimyndigheten har via tidigare insatser en gedigen erfarenhet av kapacitetsutvecklande arbete riktat mot olika målgrupper.

I all kommunikation ska Energimyndigheten framhäva att verksamhet finansieras genom Europeiska regionala utvecklingsfonden, där Tillväxtverket är förvaltande myndighet. Kommunikationen kommer att följa Energimyndighetens kommunikationspolicy och- strategi liksom gå i linje med Tillväxtverkets kommunikationsstrategi samt uppfylla EU:s krav på projektkommunikation.

Koppling till det lokala näringslivet

Projektets lärande är tillgängligt för det regionala och lokala näringslivet oavsett geografisk hemvist genom att verktygen är nätbaserat. Det innebär att regionalt och lokalt näringsliv över hela landet kommer att kunna ta del av verktyget på samma villkor. Genomförandet av själva projektet som innebär att verktygen tas fram är nationellt. Ett företag som kan dra ner sina kostnader för energi men som också kan marknadsföra sig med ett de har engagemang i frågor som rör resurshushållning och miljöskadliga utsläpp bedöms få förbättrade förutsättningar att bedriva sin verksamhet. En effekt av att företagen genom verktyget kan få minskade energikostnader möjliggör att deras konkurrensförmåga kan förbättras. På så sätt stärks det lokala näringslivet. Myndigheten kommer att använda kunskap från nätverken i regionalfondsprogrammet för att verktyget ska utformas på bästa sätt och komma till nytta. Information för att göra verktygen kända kommer att ske både via nationella (Energimyndigheten, branschorganisation) och via regionala samt lokala energikontor, energi- och klimatrådgivare, kommunala coacher etc.

Mål och resultat

Mål

Projektet uppfyller urvalskriterierna om långsiktighet, näringslivets medverkan och organisatorisk kapacitet. Projektets övergripande mål Projektet kommer att bidra till målet om 10 procent energieffektivisering per förädlingsvärde inom hela gruppen små och medelstora företag. Projektmål Projektmålet är att ett verktyg för nätbaserat lärande har tagits fram för SMF i tio branscher.

Delmål är att:

- 150 eller fler små och medelstora företag per bransch ska ha genomfört utbildningen.
- 50 procent eller fler av de företag som gått igenom utbildningen ska ha genomfört enklare energibesparande åtgärder som minskat energianvändningen med 10 procent
- 5 små och mellanstora företag per bransch som genomfört utbildningen ska lyftas fram som goda exempel.

Målgrupper

Projektets slutliga målgrupp är små- och medelstora företag. Projektets direkta målgrupp är vidareförmedlare det vill säga de kommunala coacherna; energi- och klimatrådgivarna; miljöinspektörer; nationella-, regionala- och lokala nätverk; innovationskluster; övriga regionalfondsprogram samt branschorganisationer. Lokala medier är mycket viktiga att nå för att sprida kunskapen hos allmänheten om vilka energiutbildningar och tävlingar i energireduceringar som pågår i det lokala och regionala näringslivet, men även digitala sökfunktioner och medier kommer att användas såsom nyttjande av

sökmotorer på internet och verksamhet på social media. Sekundära målgrupper är energibolag och aktörer med branschrelevanta energirelaterade produkter samt med lokal och branschmedia. Dessa är viktiga för att sprida information om och nyttan för SMF i berörda branscher, att genomgå energiutbildningar och tävlingar i energireduceringar. Ytterligare en viktig intressent för att få till stånd förändring är att öka kunskapsnivån hos branschens kunder. Här skiljer sig kundstrukturen väsentligt mellan de olika branscherna vilket påverkar hur och i vilken utsträckning en sådan metod kan användas. För att förstärka incitamentet och intresset i de utvalda branscherna för SMF att engagera sig i utbildningsverktyget så kommer tävlingen "Årets energismartaste arbetsplats" att arrangeras. Här ses regionala, bransch, och sociala mediars potentialer att påverka och öka medvetenheten hos SMF och deras lokala kundgrupper som viktig. Detta parat med möjligheten för den lokala SMF att visa upp diplom - text vid sin entré - för genomförd energiutbildning av arbetsplatsens medarbetare i det nätbaserade utbildningsverktyget såväl som visa upp en bra placering i tävlingen.

Förväntat resultat vid projektavslut

Projektet väntas leda till ökad organisatorisk och institutionell kapacitet i deltagande företag & kapacitet att framgångsrikt kunna genomföra energieffektiva satsningar. Projektet stödjer även beslutsfattande som kan leda till effektivare energianvändning, men ofta samtidigt även andra önskvärda effekter såsom bättre arbetsmiljö, större delaktighet i den egna arbetsplatsens verksamhet och mindre arbetsbelastning. Sådana beslut leder till att deltagande företag tenderar att öka sin komparativa konkurrenskraft och attraktivitet, både på arbetsmarknaden och på varu- och tjänstemarknaden. Sådana företag får således allt större fördelar gentemot sina konkurrenter och kan förväntas utveckla såväl högre tillväxt som förmåga att stå emot ogynnsamma händelser och marknadsvillkor. Effekterna av detta projekt är att det förväntas bidra till en bättre målpuppfyllelse av det nationella regionalfondsprogrammet som helhet och effektivare genomförande av de enskilda projekten och den löpande utvärderingen då de aggregerade utbildningsresultat för varje deltagande SMF lagras samt förslag på besparingsåtgärder. Vid deltagande i Årets miljösartaste arbetsplats verifieras även energiåtgärdernas prestanda. Projektet leder även långsiktigt till en ökad institutionell förståelse för framgångsfaktorer bakom kapacitetsstärkande styrmedel och bidrar därigenom till utveckling och etablering av effektivare och träffsäkrare styrmedel för energieffektivisering i företag och organisationer. I projektet operationaliseras de horisontella kriterierna givetvis med hänsyn taget till kriteriet "Bättre miljö" och då speciellt med insatser riktade mot små och medelstora företags energieffektivisering som ett verktyg för att uppnå energi- och klimatmålen. Alla i målgruppen ska ha samma förutsättningar att få tillgång till de projekt som detta projekt avser att stödja. När projektet avslutas finns nätbaserade utbildningsverktyg framtagna för SMF i 10 utvalda branscher. Energimyndigheten kommer att vara ägare av

framtagna verktyg med innehåll. Intresset för och förmågan att genomföra det nätbaserade utbildningsverktyget har varit lika oavsett kön, etniskt bakgrund eller funktionshinder.

Målvärde för aktivitetsindikatorer

Antal företag som får stöd: 1500 Företag

Antal företag som får annat stöd än ekonomiskt stöd: 1500 Företag

Organisation och genomförande

Projektorganisation

Energimyndigheten är stödmottagare och projektägare. Projektledarens roll och ansvar är att:

- arbeta utifrån projektbeslut från Tillväxtverket
- rapportering till Tillväxtverket
- initiera löpande uppföljningar av stödet samt sammanställa och förmedla resultat
- ta fram underlag och genomföra eventuella utlysningar, upphandlingar och internt arbete som behövs för projektet.
- samordna arbetet med kommunikation och marknadsföring av stödet.
- huruvida projektledaren rekryteras eller om redan anställd person tillsätts är inte bestämt

Administrativa handläggarens/administratörens roll och ansvar är att:

- alla administrativa rutiner avseende diarieföring med mera i samband med rapporter och ekonomiska redovisningar
- Rekryteras av energimyndigheten eller bemannas med redan anställd

Ekonomens roll och ansvar är att:

- följa upp och sammanställa det ekonomiska resultatet för projektet samt ta fram underlag till begäran om utbetalning
- rekryteras av Energimyndigheten eller bemannas med upphandlad konsult

Samordnaren för uppföljning/utvärdering roll är att:

- tillse att projektmål och effektmål följs upp och utvärderas
- bemannas med redan anställd

Kommunikatörens roll är att:

- samordna kommunikationsarbetet för insatsen i samråd med projektledare
- rekryteras eller bemannas med redan anställd

Upphandlarens roll är att:

- stödja projektledaren vid upphandlings- och avropstillfällen
- bemannas med redan anställd

På Energimyndigheten finns även en samordningsfunktion som ansvarar för att:

- samordna Energimyndighetens interna arbete mellan alla pågående och kommande projekt som söks inom nationella regionalfondsprogrammet
- Samordna arbetet med planering, uppföljning, kvartalsrapporter, ekonomi, m.m.
- Samordningsfunktionen bekostas ej av projektet

På Energimyndigheten finns en Upphandlingsenhet och vid all typ av upphandling tas deras kompetens tillvara. Energimyndigheten genomför upphandlingar som krävs för projektets genomförande hos Energimyndigheten. All upphandling sker inom ramen för LOU. Energimyndigheten har vidare ett antal beslutade interna rutiner och processer som följs i all verksamhet, inklusive detta projekt. Exempel på rutiner är upphandling och anskaffning, beslut, projektledning och diarieföring.

Arbetsätt

Utbildningsverktyget består av korta informativa filmer och tydliga schematiska förklaringar följt av kontrollfrågor. Utbildningen ska även kunna genomföras av nyanställd personal. Det ska finnas en stolthet och ett värde i att kunna visa upp att arbetsplatsen har utbildad personal och uppnådda energieffektiviseringar. Bra och mindre bra exempel kommer att presenteras med text och bild. Förhoppningen är att e-learningverktyget ska vara ett ytterligare stöd på vägen för de företag som redan börjat tänka i de här banorna, samtidigt som den ska vara en tankeväckare för de som ännu inte funderat över sin energisituation. Myndigheten har identifierat tio branscher för vilka en utbildningsfilm ska tas fram. Den information som behandlas i utbildningsverktyget såsom antalet genomförda utbildningar och uppnådda energieffektiviseringar på arbetsplatsnivå samlas och anonymiseras. Insamlandet av data möjliggör för Energimyndigheten att rapportera till Regeringskansliet om det ökade kunskapsläget, rapporterade effektiviseringsförbättringar per bransch, där denna utbildningsmetod genomförs. En viktig komponent i metoden är att ha en stark involvering av branscheexperter i framtagandet av respektive branschverktyg. Dessa experter är viktiga för att åstadkomma relevans och acceptans för verktygen och spelar en viktig roll även efter verktygen är framtagna i att sprida information om dem för att säkerställa hög användningsgrad per bransch. Myndigheten kommer att hålla i framförallt projektledning och kvalitetssäkring av projektet. I övrigt baseras projektets genomförande på konsultinsatser. Projektets genomförs i två delar 1. Ta fram verktyg för nätbaserat lärande för respektive bransch 2. Sprida resultatet i form av film till de aktörer (vidareförmedlare) som ska hjälpa företagen att använda verktyget Projektet etapper och olika aktiviteter löper delvis parallellt och

genomförs till övervägande del av konsult: 1. Beställning till upphandlat e-learningföretag 2. Utveckling eller upphandling av databas 3. Framtagande av faktatexter 4. Framtagande av illustrationer, filmer, foton 5. Framtagande av utvärderingsfrågor som besvaras i anslutning till användning av e-learningverktyget 6. Produktion av e-learningverktyget 7. Kommunikationsplan för respektive bransch 8. Test av filmerna 9. Spridning av verktyget

Spridningskanaler Den nätbaserade utbildningen är tänkt att spridas genom bland andra branschorganisationer, energi- och klimatrådgivare, energi- och klimatcoacher, miljöinspektörer, noder och nätverk för energieffektivisering samt vara allmänt tillgängligt på webbplats. Verktyget väntas både underlätta och utgöra ett komplement till det arbete med energieffektivisering som kan göras inom ramen för befintlig verksamhet inom till exempel energi- och klimatrådgivningen och för energi- och klimatcoacher. I projektet ingår den utbildning som behövs för vidareförmedlarna att sprida och hjälpa företagen med användandet av verktyget. Övrigt arbete Framtagande av kommunikationsunderlag för att nå dem som ska hjälpa företagen använda verktyget. Korrigering av e-learningverktyget utifrån resultat från tester. Framtagande av kriterier för tävlingen "Årets energieffektivaste företag i sin bransch" Genomförande av tävlingen "Årets energieffektivaste företag i sin bransch". Verktyget görs med möjlighet för uppdatering exempelvis om ny teknik eller att lägga till egna bilder.